

Nr 228.

Av herrar **Eskilsson** och **Aaby-Ericsson**, om anslag för tillsättande av en sekreterarbefattning vid Hemmens forskningsinstitut.

Ungefär 60 procent av alla vuxna kvinnor i Sverige ha sitt arbete förlagt till hemmen som husmödrar, hemmadöttrar eller hembiträden. Ehuru alltjämt en viss oklarhet föreligger inte minst rörande det ekonomiska värdet av denna insats i vårt samhälle framgår dock hemarbetets betydelse med all tydlighet av det förhållandet att den i hemmen använda arbetskraften uppgår till 1,5 miljoner människor och att hemarbetet därmed som näringsgren har dubbelt så stort antal engagerade som hela vår samlade industriproduktion. Man kan utan vidare räkna med att hemarbetet är av synnerlig stor betydelse, ej blott för vårt folkhushåll utan också för vår sociala miljö, för vår fostran av ungdomen, vår hygien och vår allmänna levnadsstandard.

Trots detta har intill de allra senaste åren hela detta arbetsområde fallit utom den övriga arbetsmarknadens värdering och — vad som i detta sammanhang är det viktigaste — den ständiga *rationalisering* som präglar andra områden av vårt arbetsliv. Medan man i övrigt sedan lång tid tillbaka med all kraft strävar efter att nå fram till högsta möjliga effektivitet, förenkling och rationalisering över huvud, står hemarbetet ännu i många stycken kvar på en nivå, som måste betecknas som helt otidsenlig. Tidigare har inga som helst objektiva undersökningar gjorts för att rationalisera arbetsmetoder, redskap m. m. i hemmet. Samhällets intresse för denna fråga har tidigare varit mycket ringa, för att ej säga obefintlig.

Med hänsyn till de utomordentligt viktiga samhällsfunktioner, som åvila ett hem, dess betydelse som miljö, för uppfostran och samliv och som grund för vår samhällsfunktion, måste det framstå som en angelägenhet av yttersta vikt att de åtgärder, som erfordras för att även på detta område få till stånd en rationalisering och lättnad i arbetet, genom samhällets försorg påskyndas, uppmuntras och stödjäs. Bristen på hemhjälp aktualiserar ytterligare detta problem.

Ett banbrytande och i sitt slag utomordentligt arbete har under de senaste åren utförts av det 1945 bildade Hemmens forskningsinstitut (HFI). Denna institution betecknas i dess egen introduktion som framsprungen ur »det missnöje och den oro, som kvinnorna känt på grund av den okunnighet, som är rådande beträffande deras arbetsvillkor i samhället av i dag». HFI står under ledning av husmödrarnas och hushållslärarinnornas samorganisationer, andra kvinnoorganisationer m. fl. och har som en huvud-

uppgift att på längre sikt utföra analyser av hemhushållningens villkor och uppdraga riktlinjer för hemarbetets rationalisering. En annan av dess uppgifter är att verka som ett organ, som prövar och till konsumenterna framlägger rapporter om de olika grupperna av dagliga nyttovaror.

De områden på vilka HFI inriktat sin verksamhet kunna i stort sett sammanfattas i följande huvudavdelningar:

Bostaden, främst köket och dess utformning ur arbets-, hygieniska m. fl. synpunkter, arbetsstudier av arbete i kök, inredningselementens typer och utformning m. m. Därvid inledes samarbete även med andra intresserade organisationer. Även andra hemutrymmen, som företrädesvis ha karaktären av arbetsplatser, exempelvis badrummen, ingå i undersökningarna liksom prov med golvbeläggningar etc.

Livsmedel och matlagningsteknik, där olika procedurer och arbetssätt studeras, varjämte stor vikt lägges även vid näringshygieniska synpunkter. Inom detta område faller också den betydelsefulla frågan om fördelningen av hemmens och industriens uppgifter, då det gäller produktionen av livsmedel färdiga för konsumtion.

Redskap och arbetsmetoder torde vara den avdelning inom vilken institutet hittills utfört sina mest betydelsefulla och framgångsrika insatser. För olika arbetsområden, såsom matlagning, diskning, städning, tvätt m. m. genomför HFI undersökningar av både arbetsmetoder och utrustning. Förbättringar och nykonstruktioner skapas och prövas, krav på funktioner och kvalitet definieras etc. Speciellt när det gäller köksredskap av olika slag har HFI utfört ett arbete, som redan i betydande grad fått praktiska resultat över hela landet. Detta arbete har utförts i förståelsefullt samarbete med branschorganisationer, fabrikanter m. fl. landet runt. I institutets provkök och laboratorium prövas en rad redskap och maskiner, och förslag till förbättringar och effektiviseringar framläggas allteftersom de framkomma och mottagas givetvis med intresse såväl av allmänheten som av de berörda producenterna. Nya konstruktioner och uppfinningar kunna också prövas vid institutet.

Även denna mycket summariska framställning av HFI:s arbete ger belegg för att dess arbete är synnerligen viktigt.

Den undersökning, som inom handelsdepartementet igångsatts av den så kallade 1946 års utredning angående kvalitetsforskning och konsumentupplysning m. m., har framlagts i form av ett mera allmänt hållet förslag, som ännu befinner sig i remisstadiet. Däri intas också en klart positiv hållning till de spörsmål som härovan berörts, och förslag till effektivisering framläggas, ehuru utredningen syftar vida längre. Det synes emellertid vara kommitténs mening att utvidga HFI, och förslag har också framförts att låta en annan viktig institution på detta område, Aktiv hushållning, ingå i ett utvidgat och förstärkt HFI, varjämte statsbidrag till verksamheten skulle väsentligt ökas.

För sin verksamhet åtnjuter HFI för närvarande förutom bidrag av

Industriförbundet, Kooperativa förbundet, Lantbruksförbundet m. fl. även ett årligt anslag, för närvarande 80 000 kronor. Institutets uppgifter äro emellertid så omfattande och betydelsefulla att ett ökat stöd måste betecknas som synnerligen nödvändigt.

Under den tid HFI varit verksamt har dess arbete försvårats och fördröjts genom brist på i första rummet tillräckliga anslag men även genom brist på lämpliga lokaler och utrymmen. Institutet har sålunda under sin hittillsvarande verksamhet fått byta lokaler ej mindre än fem gånger, varav givetvis effektiviteten och kontinuiteten i dess arbete nedsatts och hindrats. För närvarande har åtminstone någorlunda tillfredsställande utrymmen kunnat ordnas i de lokaler, som genom bränslekommissionens minskade uppgifter kunnat ställas till förfogande.

Men verksamheten inom HFI har — såsom den nu är organiserad — ett viktigt mål: att göra resultatet känt för det övervägande flertalet intresserade. I institutets regi utges för närvarande visserligen dels regelbundet utkommande tidskriftsartade meddelanden från HFI, dels mera utförliga rapporter om speciella undersökningar samt särtryck etc. Vidare spridas i mån av tid och tillgängliga härför lämpade medarbetare tidningsartiklar etc. kring institutets arbete, varjämte utställningar och kurser anordnats.

Den personal, som institutet inom ramen för nuvarande anslag förfogar över, kan emellertid endast i begränsad utsträckning användas för denna upplysnings- och instruktionsverksamhet. Ett trängande önskemål från institutets sida — som även framförts i tidigare anslagsäskanden, ehuru de ej vunnit beaktande — är därför att möjlighet för institutet beredes att anställa en kvalificerad kraft, som i egenskap av pressombudsman och instruktör vid utställningar, kurser och dylikt kunde fullgöra denna viktiga uppgift. Ett anslag, utöver det för innevarande budgetår beviljade, på 10 000 kronor torde åtminstone i första hand kunna avhjälpa denna brist i institutets nuvarande organisation.

Utan att föregripa de åtgärder den pågående utredningen sålunda föreslagit bör i avvaktan härför direkta åtgärder vidtagas för att stödja en utökad verksamhet vid Hemmens forskningsinstitut i enlighet med vad ovan anförts.

Med anledning härav få vi således hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att för nästa budgetår ett extra anslag på 10 000 kronor beviljas för tillsättande av en speciell sekreterarbefattning med de uppgifter som i motionen angivits.

Stockholm den 26 januari 1950.

Carl Eskilsson.

Ragnar Aaby-Ericsson.